

домашни извори чрез привличане на мемоари и проучване на пенсионни дела.

Настоящата тема изисква ретроспективен поглед върху известията за предварителна революционна подготовка сред българския народ и очертаване на новите усилия, доколкото има такива, за подпомагане и действие съгласувани с Хитовата чета след прехвърлянето ѝ на родния бряг. Ще засегна само отделни моменти от обстановката в навечерието и по време на похода на тази чета и нейните контакти с революционни съчувственици. Насочвам вниманието към наблюденията през 1867 г. предизвестен отклик в страната, макар само в отделни селища, но опровергаващ тезата за едва ли не пълното безучастие и индиферентност на народа към четите.

Когато преценяваме настроената и готовността на българския народ за решителни въоръжени действия за отхвърляне на чуждото владичество през тази бурна година, се налага да припомним уверената констатация на Г. С. Раковски в неговия "План за освобождение на България" от края на 1861 г., че в много от главните селища "ся се съставили тайни комитети, кои разпространяват между народа за това въстание" и мисълта му, че "народният дух е подготвен за него".⁴ През 1862 г. обаче по много причини, както знаем, въстаническият опит се ограничава само в Търновско-Габровския район.

Дейността и съдбата на споменатите от Раковски "комитети" засега са твърде слабо проучени. Единствената формация, за която има сравнително повече сведения в изворите е т. нар. "Дружина на верните приятели" в Цариград, подпомагаща агитационната и организаторската работа на учреденото от Раковски в Белград Привременно българско началство. През 1861 - 1862 г. възникващите спонтанно свободолюбиви дружинки, патриотични кръжоци и тайни братства от симпатизанти на Раковски създават и първите си взаимни връзки и предприемат стъпки към организационното си сплотяване.⁵ След 1862 г., независимо от временния спад на бунтовните настроения, както Дружината в Цариград, така и някои от ранните комитети оцеляват, а изглежда възникват и нови вследствие на обективно протичащия процес на радикализиране на определени слоеве от българското общество.

Ако се доверим на откъслечните сведения, главно от мемоарен характер, добиваме впечатление, че тайни дружинки /комитети/ с революционна ориентация се проявяват за кратко или по-продължително време в Свищов, Пловдив, Сливен, София, Плевен, Тулча, Варна, Търново, Габрово, Карлово, Шумен и др. Обществената активност на техните членове съзираме в необичайно силния в тези градове легален натиск за приключване на църковния конфликт или в организиране на протестни акции срещу някои извънредни тежки и данъци с дискриминационен характер, произволни административни наредби и пр. Наред с това участниците тайно четат и обсъждат вестниците и съчиненията на Раковски; разпространяват песнопойки и литографии с патриотично и бунтовно съдържание; на някои места подпомагат хайдуги в Балкана; поддържат връзки с революционната емиграция.

От средата на 60-те години на XIX в. нашата емиграция вече използва освен трибуната на своите вестници и други средства за политическа пропаганда сред сънародниците. Отпечатани са брошури, песнопойки и възвания, предназначени